

Utbildning och Arbetsmarknad
Benny Wetterberg
Utvecklingschef

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden
Sala kommun

SKRIVELSE

Redovisning av budgetåtgärder; Budgetbalans 2021, samt 1,5 procents ramminskning

BAKGRUND

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden beslutade 18 maj 2021
”att uppdra till skolchefen att före nästa nämnd distribuera lista på möjliga
besparingar för att komma i balans utan hänsyn till eventuellt kommande
tilläggsbudget och synnerligen med hänsyn till att underskottet fortsätter att öka för
att på juninämnden kunna ta beslut.”

Bakgrunden är redovisad budgetprognos som indikerar ett underskott på 14-15
mkr.

Därefter har skolchefen även fått ett uppdrag att inleda arbete med att presentera
sparåtgärder motsvarande 1,5 procent av budgeten, mot bakgrund av kommunens
totala ekonomiska situation. Det motsvarar ytterligare cirka 9 mkr.

NULÄGE

Utbildning och Arbetsmarknad har i de senaste uppföljningarna presenterat
prognoser som pekar mot ett underskott på mellan 14 och 15 mkr. Cirka 11 mkr av
detta kan hänföras till att nämnden i sin budget underbudgeterat väntade
interkommunala kostnader på cirka 7 mkr och därutöver finansierat kostnader på 4
mkr inom förskola och grundskola genom en osäker intäkt.

Ännu en osäkerhet är att budgeten baseras på ett antagande att inflyttningen helt
kommer att avstanna. Under senare år har i snitt 35-40 barn i förskoleåldern flyttat
in, och runt 25 elever i grundskolan. Den genomsnittliga kostnaden för en
förskoleplats ligger på cirka 150 tkr och för en grundskoleplats på cirka 120 tkr. (Se
jämförande statistik under rubriker nedan).

Det har redan nu visat sig att detta antagande inte stämmer. Barnen blir fler än
budgeterat och en planerad stängning av en avdelning på Dalhem har behövt
avbrytas, för att kommunen skall kunna uppfylla de nationella lagkraven. Det har
ändå gjorts vissa nedskärningar på personaltäthet i andra förskolor, mot bakgrund
av antalet barn minskat något.

Ett alternativ hade kunnat vara att öka antalet barn på övriga avdelningar, men Sala
har jämfört med rikssnittet och även med jämförbara kommuner, redan stora
barngrupper. Det finns även andra lagkrav angående ventilation och arbetsmiljö att
ta hänsyn till.

Tidigare år har kommunala tjänstepersoner ringt till köande vårdnadshavare och
vädjat om att de skall vänta med förskoleplaceringar, och i några fall erbjudit

Utbildning och Arbetsmarknad

förskoleplatser på orter där barnen inte bor och som gjort det omöjligt eller mycket svårt för vårdnadshavare att tacka ja.

I skolorna finns större möjligheter att utöka antalet elever, men även där finns ibland rent fysiska hinder för att ta emot fler, bland annat ventilation enligt den obligatoriska ventilationskontrollen (OVK). Trots det har vissa skolor, exempelvis högstadiet, fler elever än ventilationen är anpassad till. Det finns inga lokalmässiga möjligheter att lösa problemen på annat sätt, då allmän skolplikt gäller. Inför kommande läsår 2021/2022 ökar också elevantalet på särskolan betydligt mer än vad som tidigare förutspåts. Detta bland annat till följd av att ett stort antal elever blivit färdigutredda för särskoleplacering.

Även i övrigt ökar antalet barn med olika diagnoser som indikerar behov av särskilt stöd. Extra stöden på enheterna eller platserna i särskilda undervisningsgrupper måste utökas för att möta de ökande behoven.

Tidigare besparingsförslag

Tidigare ansvarig nämnd, skolnämnden, fick i november 2020 en presentation av olika sparåtgärder, som nämnden i huvudsak senare sade nej till. Totalt sett saknades då drygt 20 mkr för budget i balans, om verksamheten i övrigt skulle förbli på oförändrad nivå. Istället lades en underfinansierad budget med ovan nämnda underskott för interkommunala kostnader och en så kallad "imaginär intäkt" som var ett antagande om att ytterligare medel senare skulle tillföras genom en ändringsbudget.

Det som presenterades var följande:

- Ledningsorganisation 2,0 mkr
(Genomfördes)
- Nedläggning enheter 3,7-9,0 mkr
Beräknat på hyror och extra medelstildelning för små enheter. Dock finns inte ökade kostnader för skolskjutsar och lokalanpassningar i mottagande skolor med i beräkningen, men inte heller dynamiska effekter av att de mottagande enheterna kan få en mer effektiv organisation med mer välfyllda

Utbildning och Arbetsmarknad

- klasser, minskad ledning, administration, etc.
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
- Dagbarnvårdare 1,0-2,0 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
  - Grundsär flytt 0,3-1,1 mkr
(Visade sig efter fördjupande analyser praktiskt ogenomförbart)
  - Social viktning, halvering 3,0-4,0 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
  - Särskilda grupper 2,0-6,0 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
  - Lärares undervisningstid 3,0-6,0 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
  - Generella nedskärningar i förskola, grundskola, gymnasieskola, AME, Vuxenutbildning 4,1-7,1 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget gällande grundskolan och gymnasieskolan)
  - Kvalitetssäkringsstöd 1,0-2,0 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
  - Avveckling Ösby naturbruksgymnasium efter 4 år - 2,3 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)
  - Avveckling Kungsängsgymnasiet efter 4 år 2,0-4,1 mkr
(Nämnden avvisade besparingsförslaget)

Ovanstående beräkningar bygger alla på relativt osäker grund, eftersom konsekvenserna kan bli kostnadsförändringar inom andra områden. Det är exempelvis omöjligt att förutspå de exakta konsekvenserna av en skolnedläggning, då man inte vet vilka följder det kan få för exempelvis det fria skolvalet, eller vilka personalförändringar som kan uppstå. Bland osäkerhetsfaktorerna kan finnas både plus- och minusposter.

Inga av ovanstående åtgärder skulle i dagsläget, då halva verksamhetsåret redan förflutit, kunna ge några betydande besparingar redan under 2021. Vissa sparåtgärder genererar dessutom extra kostnader under genomförandetiden.

NÅGRA EKONOMISKA MÅTT

Förskolan

En förskoleavdelning med 15 barn i småbarnsgrupp (1-3 år) eller 21 i syskongrupp (3-5 år) kostar mellan 2,5 och 3,0 mkr, där skillnaderna i kostnadsspannet främst beror på lokalkostnader.

Vi har cirka 38 sådana avdelningar i Sala tätort. Exakta uppgiften är en definitionsfråga, eftersom vissa avdelningar exempelvis är anpassade för barn i

Utbildning och Arbetsmarknad

behov av särskilt stöd. Utöver de kommunala förskolorna finns fem förskolor i enskild regi, med totalt motsvarande cirka 10 avdelningar.

FÖRSKOLOR SALA TÄTORT	AVDELNINGAR
Ekorrens förskola	4
Emmylunds förskola	5
Gärdesta förskola	11
Dalhems förskola	4
Ekeby förskola	3
Turbo förskola	4
Ångshagens förskola	4
Åkra förskola	3
TOTALT	38

FÖRSKOLOR LANDSBYGD	AVDELNINGAR
Kilbo förskola	2
Klockarbo förskola	3
Kyrkskolans förskola	2
Ransta förskola	5
Salbo förskola	2
Sätrabrunns förskola	3
Åby förskola	1
TOTALT	18

Snittkostnaden för ett förskolebarn enligt senast redovisade nationella jämförelser (SCB/Skolverket) (2018)

	Kostnad per inskrivet barn
Sala	151200
Kommungruppen	155000
Samtliga kommuner	154500

Antalet inskrivna barn per barngrupp enligt senast redovisade nationella jämförelser (SCB/Skolverket) (2019)

	Barn/grupp
Sala	17,4
Kommungruppen	14,4
Samtliga kommuner	15,0

Grundskolan

Nedanstående jämförelser kan ge viss vägledning om vilka åtgärder som kan vara möjliga i Sala för att minska kostnaderna inom grundskolan.

Utbildning och Arbetsmarknad

Kostnad per elev (2018)	Totalt	För undervisning	För lokaler
Sala	121700	67900	21700
Kommungruppen	116500	63800	17600
Samtliga kommuner	113500	63100	18300

ÅTGÄRDER FÖR BUDGETBALANS OCH RAMMINSKNING 2021

Utbildning och Arbetsmarknad bedömer att inga av ovanstående åtgärder kan ge några betydande effekter redan 2021.

Vi är oftast bundna till hyreskontrakt för lokaler i nio månader.

Även att minska personalkostnaderna tar tid. Först måste förhandlingsunderlag för uppsägningar tas fram, därefter är uppsägningstiden för fast anställd personal i regel 6-12 månader. Viss effekt kan nås genom naturlig avgång och att personal omplaceras till vakanser. Vid kraftiga nedskärningar, exempelvis genom att barngruppernas storlek i förskolan ökas, kan en sådan process komma att påskyndas, då flera anställda sannolikt skulle söka sig till andra arbetsgivare eller planera för tidigare pensionsavgång.

Effekterna på verksamhetens kvalitet till följd av nedskärningarna skulle därmed bli betydligt starkare än det som personalminskningen i sig kan förväntas leda till.

Däremot finns utrymme för strukturella förändringar, exempelvis genom att slå samman enheter och skapa en effektivare organisation med mindre lokalkostnader och på sikt en anpassning av ledningsorganisation och effektivare gruppindelningar som kan ge stora ekonomiska effekter och som inte påverkar undervisningens kvalitet negativt. Det är andra samhällsintressen som istället skulle påverkas, exempelvis servicegraden på landsbygden.

Sådana förändringar tar dock tid och behöver planeras.

Inköpsstopp

Det som återstår 2021 är inköpsstopp, vars effekter också kan ifrågasättas. Personal behöver exempelvis verktyg för att kunna utföra sitt jobb, såsom datorer, telefoner, skrivtavlor, etc och eleverna behöver stolar och bänkar, mm.

Det kan visserligen kompenseras något med möjligheter till undantag, vilket i sin tur skapar nya administrativa rutiner som i sig kan bli kostsamma, krångliga och kvalitetspåverkande. Även i dagsläget tillämpas stor restriktivitet när det gäller sådana utgifter.

Digitala läromedel

Ett annat investeringsområde är elevernas digitala läromedel. Den totala budgeten för dessa läromedel ligger på cirka 4 mkr. Stora investeringar har redan gjorts i infrastruktur i exempelvis accesspunkter för internetuppkoppling, projektorer och personalens utbildning. En återgång till, eller förnyad utveckling mot analoga läromedel innebär att nya investeringar behöver göras, samtidigt som gjorda

Utbildning och Arbetsmarknad

investeringar i exempelvis internetuppkoppling successivt kan minskas. Även administrationen är starkt digitaliserad i form av lärplattform, närvarorapportering, utvecklingsplaner, scheman, information, säker kommunikation enligt GDPR, mm. Dessutom kräver nationella prov tillgång till digitala läromedel.

Teoretiskt sett skulle investeringarna tillfälligt kunna bromsas under 2021 för en omläggning helt eller delvis till äldre beprövad teknik. Dock har inköpen inför läsåret 2021/2022 redan gjorts, så åtgärden kan inte effektueras förrän under kommande budgetår.

Det är också tveksamt i vilken mån en sådan utveckling harmoniserar med läroplanens mål om att ge alla elever kunskap och förmåga att värdera och kritiskt förhålla sig till det stora informationsflödet. Det är avgörande att alla som arbetar i skolväsendet utvecklar sin förståelse för digitaliseringens möjligheter och utmaningar.

Vikariestopp

Totalt vikariestopp från och med augusti 2021 skulle teoretiskt sett kunna minska kostnaderna med 2,6 mkr inom förskolan och 2,4 mkr inom grundskolan.

Det är svårt att idag förutsäga effekterna av ett sådant vikariestopp. Det kommer att kräva att skolenheter samverkar och att personal måste flyttas, vilket givetvis innebär stora störningar på exempelvis planerad undervisning.

Vi har också en pågående pandemi vars effekter i höst vi inte har kännedom om. Förhoppningsvis är situationen med risk för smittspridning förbättrad i höst, men vi får också starka signaler om en mycket sliten personal som fått verksamheten att fungera under pandemin, och nu behöver komma tillbaka till åtminstone ett normalläge.